

Định nghĩa của biên dịch

Có nhiều định nghĩa khác nhau của các học giả

- Nida & Taber: Bản chất của biên dịch là hành vi tái hiện “ngôn ngữ nguồn dưới dạng ngôn ngữ đích một cách gần nhất về mặt ý nghĩa và làm gia tăng mức độ tự nhiên”.

- Gloria Anzilotti: Biên dịch là thao tác phân tích ý đồ của tác giả cho nên quan trọng là các yếu tố có tính giao tiếp.

- Gogol: Biên dịch lý tưởng là nhìn chăm chú vào thứ gì đó giống như khi nhìn qua một tấm kính mờ không biết thứ gì đang ở trong tầm mắt .

- Niranjana: Biên dịch là vật trung gian cũng như là cầu nối văn hóa.

- Catford: Biên dịch là sự hoán đổi ngôn ngữ này sang ngôn ngữ khác và có sự tham gia của yếu tố văn bản.

- Delisle: Biên dịch không phải là tái hiện kí hiệu mà là tái hiện khái niệm hoặc ý nghĩa.

- Lawendowsky: Biên dịch là tổ hợp ngôn ngữ nào đó được chuyển thành tổ hợp ngôn ngữ khác.

- Nord: Biên dịch là tạo ra văn bản đích có chức năng liên quan đến đặc tính văn bản nguồn mà được chọn lọc tùy theo mục đích sử dụng hay yêu cầu của văn bản đích.

- Sager: Biên dịch là hoạt động công nghiệp bị phụ thuộc vào các yếu tố bên ngoài, nhận sự hỗ trợ của công nghệ thông tin nên có thể đa dạng tùy vào yêu cầu đặc thù nhằm mục đích giao tiếp.

Phân chia loại hình phiên dịch (theo cách của Roman Jakobson)

1. Biên dịch nội ngôn ngữ: biên dịch chuyển các kí hiệu ngôn ngữ thành các kí hiệu khác trong cùng 1 ngôn ngữ
2. Biên dịch giữa các ngôn ngữ: biên dịch chuyển các kí hiệu ngôn ngữ thành các kí hiệu của ngôn ngữ khác.
3. Biên dịch giữa các kí hiệu: biên dịch chuyển các kí hiệu ngôn ngữ thành các kí hiệu mang tính phi ngôn ngữ như âm nhạc, hội họa, điện ảnh.

Cách phân loại của Jakobson tức là các kí hiệu của 1 ngôn ngữ xuất hiện ở nhiều trạng thái và toàn bộ có thể được truyền đạt thông qua các các kí hiệu ngôn ngữ khác thuộc cùng ngôn ngữ, các kí hiệu của ngôn ngữ khác hoặc các kí hiệu phi ngôn ngữ. Từ đó suy ra biên dịch có thể khiến các hệ thống kí hiệu khác nhau liên kết quan hệ với nhau, nó có khả năng gia tăng tính đồng nhất trong phương thức, chức năng thể hiện ý nghĩa. Cái mà chúng ta vẫn thường gọi là “biên dịch” với nghĩa giao hoán giữa các ngôn ngữ khác nhau thì Jakobson lại cho là dịch nói.

Các nguyên lý để thực hiện hoạt động dịch

(theo Etienne Dolet)

- (1) Người biên dịch phải linh hoạt để làm mạch lạc những thứ không rõ ràng và hiểu được cái đẹp cũng như ý nghĩa của nguyên tác.
- (2) Người biên dịch phải am hiểu hoàn toàn ngôn ngữ nguồn và ngôn ngữ đích.
- (3) Người biên dịch phải tránh dịch từ sang từ.
- (4) Người biên dịch phải sử dụng từ ngữ thông dụng trong ngôn ngữ thường ngày.
- (5) Người biên dịch phải lựa chọn và dùng từ hợp lí nhằm tạo nên ngữ điệu chính xác.

Mặc dù có tồn tại đối tượng, ngôn ngữ và các lĩnh vực vấn đề đa dạng của biên dịch nhưng xem xét tổng hợp định nghĩa của các học giả thì có thể rút ra kết luận như sau:

- Thứ nhất, biên dịch là quá trình diễn ra giữa các ngôn ngữ khác nhau.
- Thứ 2, biên dịch hướng tới mục tiêu tái hiện hình ảnh gần nhất với nguyên mẫu. Tái hiện hình ảnh 1 cách hiệu quả có thể được mở rộng từ lời nói cá biệt cho đến 1 phần hoặc toàn bộ văn bản.
- Thứ 3, người biên dịch bên cạnh các yếu tố mang tính ngôn ngữ học phải quan tâm đến các yếu tố ngoài ngôn ngữ như thói quen sinh hoạt, giá trị quan, văn hóa nhằm tạo tính bổ sung cho văn bản.

(Trích từ chương 2 của *번역의 이해* tác giả 이은숙, trích và dịch Ntthuong)